Opozorilo: Neuradno prečiščeno besedilo predpisa predstavlja zgolj informativni delovni pripomoček, glede katerega organ ne jamči odškodninsko ali kako drugače.

Neuradno prečiščeno besedilo Zakona o varstvu podzemnih jam obsega:
- Zakon o varstvu podzemnih jam – ZVPJ (Uradni list RS, št. 2/04 z dne 15. 1. 2004),
- Zakon o društvih – ZDru-1 (Uradni list RS, št. 61/06 z dne 13. 6. 2006),
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o ohranjanju narave – ZON-C (Uradni list RS, št. 46/14 z dne 23. 6. 2014),
- Zakon o nevladnih organizacijah – ZNOrg (Uradni list RS, št. 21/18 z dne 30. 3. 2018).

Z A K O N
O VARSTVU PODZEMNIH JAM (ZVPJ)

(neuradno prečiščeno besedilo št. 3)

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen
(vsebina)

Ta zakon ureja varstvo in rabo podzemnih jam, varstvene režime, ukrepe varstva in druga pravila ravnanja, vključno z obnovitvijo podzemnih jam, ki so onesnažene ali poškodovane.

2. člen
(podzemna jama)

(1) Podzemna jama po tem zakonu (v nadaljnjem besedilu: jama) je na naravni način nastali prostor v kamnini, ki je v zunanji prostor zaključen z navpično projekcijo roba pokritega dela jame, ali brezno z vhodno depresijo od tam, kjer naklon pobočja preseže 30 stopinj in katerega prehodni del je daljši ali globlji od 10 m, ne glede na to ali je vhod oziroma izhod (v nadaljnjem besedilu: vhod) naraven ali je plod človekovega dela. Jame so votline, razpoke, brezna in podzemni rovi in so lahko suhe ali stalno ali občasno, deloma ali v celoti zalite z vodo.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se lahko zaradi morfoloških, hidroloških, favnističnih ali drugih posebnosti določi za jamo tudi prostor iz prejšnjega odstavka, ki je krajši od 10 m.

3. člen
(načelo varstva in ohranitve jam)

Odkrivanje in raziskovanje jam, jamarstvo, ogledovanje jam, spremljanje stanja in obnovitev poškodovanih jam, varovanje jam in njihova raba oziroma kakršno koli ravnanje z njimi morajo potekati tako, da se čim manj prizadenejo jama, jamski inventar in jamski živi svet.

4. člen
(pojmi)

V tem zakonu uporabljeni izrazi imajo naslednji pomen:

1. Jamarstvo, jamarsko delovanje je odkrivanje, raziskovanje in dokumentiranje ter obiskovanje jam v športno rekreativne namene, pri čemer je potrebna posebna usposobljenost za samostojno jamarsko delovanje.
2. Jamska infrastruktura so vsi grajeni objekti in nepremične naprave v jami, ki služijo ali so nekoč služili varstvu oziroma rabi jame.
3. Jamski inventar so vse naravne tvorbe v jami, zlasti sigove (kapniške) tvorbe v vseh njenih pojavnih oblikah, minerali, kristali, oblike v blatu in ilovici ter reliefne oblike na stenah, stropu in tleh in drugi sedimenti ter paleontološki in arheološki ostanki oziroma kulturne plasti. Jamski inventar je del jame.
4. Jamski turizem je dejavnost pravnih ali fizičnih oseb, ki za plačilo vodijo obiskovalce v jame, ki so lahko urejene za turistični obisk.
5. Jamski vodnik ali jamska vodnica (v nadaljnjem besedilu: jamski vodnik) je fizična oseba, ki je usposobljena za vodenje obiskovalcev po jami in vpisana v register jamskih vodnikov.
6. Jamski živi svet so vse prosto živeče živali in prosto rastoče rastline, ki v jami stalno ali občasno živijo ali rastejo.
7. Jamar ali jamarka (v nadaljnjem besedilu: jamar) je fizična oseba, ki je usposobljena za samostojno jamarsko delovanje.
8. Jamarsko društvo je društvo, katerega ustanovni akt opredeljuje jamarstvo kot osnovno dejavnost društva.
9. Obiskovalec ali obiskovalka jame (v nadaljnjem besedilu: obiskovalec jame) je fizična oseba, ki si za plačilo ogleda jamo.
10. Odkrivanje in raziskovanje jam obsega odkrivanje novih jam ali delov jam, pridobivanje podatkov in vzorcev, merjenja vseh vrst, fotografiranje, filmanje in audio ter video snemanje za dokumentarne namene. Izvaja se v znanstveno – raziskovalne in športno – rekreativne namene.
11. Odprta jama s prostim vstopom je vsaka jama, ki je nenadzorovan vstop oseb v jamo v skladu z varstvenim režimom po tem zakonu ne more poškodovati.
12. Odprta jama z nadzorovanim vstopom je jama, v kateri je naravno jamsko okolje tako ranljivo, da bi ga lahko poškodoval ali ogrozil vsak nenadzorovan vstop oseb v jamo.
13. Ogledovanje jame je obisk jame, pri čemer se uporabljajo naravne poti in prehodi oziroma jamska infrastruktura.
14. Skrbništvo jam je izvajanje posameznih nalog varstva redkih ali ogroženih jam ali tistih jam, ki po strokovnih merilih vrednotenja na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave izstopajo.
15. Skrbnik ali skrbnica jame (v nadaljnjem besedilu: skrbnik jame) je oseba, ki izvaja skrbništvo jam na podlagi sklenjene skrbniške pogodbe ali oseba javnega prava, ki izvaja skrbništvo jam v okviru nalog javne službe na področju ohranjanja narave.
16. Zaprta jama je jama, v kateri je naravno jamsko okolje tako ranljivo, da bi ga lahko poškodoval ali ogrozil vsak vstop oseb v jamo.

5. člen
(status in lastnina)

(1) Jame so naravne vrednote državnega pomena in naravno javno dobro ter so v lasti države.

(2) Jamska infrastruktura je v lasti države.

(3) Jame in jamska infrastruktura niso v pravnem prometu.

6. člen
(uporaba predpisov s področja ohranjanja narave)

(1) Za varstvo jam se uporabljajo tudi določbe predpisov, ki urejajo sistem varstva naravnih vrednot, kolikor niso v nasprotju z določbami tega zakona.

(2) Jama, ki je na podlagi predpisov, ki urejajo področje ohranjanja narave, določena za ekološko pomembno območje ali posebno varstveno območje, se obravnava tudi po teh predpisih.

(3) Jame so habitatni tipi in se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju v skladu s predpisi, ki urejajo področje ohranjanja narave.

7. člen
(uporaba predpisov s področja varstva kulturne dediščine)

Če se v jamah nahajajo arheološki ostanki oziroma kulturne plasti, ki so kulturna dediščina, se njihovo varstvo zagotavlja na podlagi predpisov, ki urejajo področje varstva kulturne dediščine v skladu s tem zakonom.

II. VARSTVO JAM

1. Status naravne vrednote

8. člen
(obveznost sporočanja podatkov)

(1) Vsak, ki odkrije del narave, za katerega domneva, da ima lastnosti jame ali del jame, je dolžan o tem obvestiti strokovno organizacijo, ki je usposobljena za strokovno ugotavljanje in preverjanje podatkov o jamah.

(2) Minister ali ministrica, pristojna za ohranjanje narave (v nadaljnjem besedilu: minister), podrobneje določi obseg in način sporočanja podatkov iz prejšnjega odstavka.

9. člen
(strokovna obdelava podatkov)

(1) Naloge strokovne organizacije iz prejšnjega člena opravlja kot javno pooblastilo Inštitut za raziskovanje krasa Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU (v nadaljnjem besedilu: inštitut).

(2) Inštitut zbere podatke, jih strokovno obdela zaradi ugotovitve ali ima del narave res lastnosti iz 2. člena tega zakona in preveri nove podatke z že znanimi podatki o odkritih jamah.

(3) Podatki, obdelani v skladu z določbo prejšnjega odstavka, in pripravljeni v obsegu iz drugega odstavka 10. in prvega odstavka 11. člena tega zakona ter na način, ki ga predpiše minister, se letno sporočajo organizaciji, pristojni za ohranjanje narave.

(4) Organizacija, pristojna za ohranjanje narave, ima pravico vpogleda v podatke iz drugega odstavka tega člena.

(5) Stroški zbiranja, obdelave in preverjanja podatkov iz tega člena bremenijo državni proračun.

(6) Ministrstvo, pristojno za ohranjanje narave (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo), in inštitut uredita medsebojna razmerja v zvezi z zbiranjem, strokovno obdelavo in preverjanjem podatkov o jamah s pogodbo, ki vsebuje zlasti opredelitev kvalitete storitve, predvideni letni obseg dela, njegovo finančno ovrednotenje ter način plačila.

10. člen
(status naravne vrednote)

(1) Organizacija, pristojna za ohranjanje narave, pripravi strokovni predlog za razvrstitev jam glede režima vstopa v jame, ki vsebuje podatke iz drugega in tretjega odstavka tega člena in ga predloži ministrstvu.

(2) Del narave, ki ima lastnosti jame po tem zakonu, se določi za naravno vrednoto s predpisom ministra v skladu s predpisi, ki urejajo področje ohranjanja narave, z določitvijo zlasti naslednjih podatkov:
1. identifikacijska številka jame,
2. ime jame,
3. tip jame,
4. opredelitev vhoda v jamo z geografskimi koordinatami in
5. razvrstitev jame glede režima vstopa na odprte jame s prostim ali nadzorovanim vstopom ali zaprte jame.

(3) Ne glede na določbo 4. točke prejšnjega odstavka, se podatki o legi vhoda v jamo ne navedejo z geografskimi koordinatami, če bi javnost podatkov o legi vhoda v jamo lahko ogrozilo jamo.

11. člen
(vsebina registra naravnih vrednot)

(1) V registru naravnih vrednot se vodijo za jame zlasti podatki o:
1. identifikacijski številki jame;
2. imenu in sinonimih, če jih jama ima;
3. tipu oziroma tipih jame po mednarodno primerljivi klasifikaciji;
4. razvrstitvi jame glede režima vstopa;
5. legi jame (Gauss-Kruegerjevi koordinati, kota vhoda, način določitve koordinat in kote vhoda, opis dostopa);
6. katastrskih občinah leg vhodov v jamo;
7. merskih podatkih o jami;
8. stanju jame;
9. stanju jamske infrastrukture;
10. jamskem živem svetu in jamskem inventarju ter posebnostih jame;
11. izvedenih ukrepih varstva jam;
12. prepovedih ogledovanja in obiskovanja jame ali njenega dela;
13. podeljenih koncesijah za rabo jame;
14. skrbnikih jame (osebno ime, dan, mesec in leto rojstva, stalno ali začasno prebivališče, poklic);
15. opremi, potrebni za obisk jame;
16. fizični ali pravni osebi, ki je prispevala podatke za evidentiranje jame, imena prvopristopnikov ali prvopristopnic (osebno ime, dan, mesec in leto rojstva, stalno ali

začasno prebivališče za fizično osebo ter ime in sedež pravne osebe) in datum odkritja jame;
17. jami kot vojnem grobišču.

(2) Podatki iz prejšnjega odstavka so javni, razen podatkov iz 5. in 10. točke, ki so dostopni javnosti v obliki, na način ter v obsegu, kot je to določeno v predpisih, ki urejajo področje ohranjanja narave.

2. Spremljanje stanja jam

12. člen
(obseg spremljanja stanja)

(1) Spremljanje stanja jam obsega opazovanje in nadzorovanje odkritih jam v Republiki Sloveniji, njihovega jamskega živega sveta in jamskega inventarja, ekoloških razmer v jamah, onesnaženosti jam in številu obiskovalcev jam.

(2) Podatke iz prejšnjega odstavka sporočajo na predpisan način enkrat letno organizaciji, pristojni za ohranjanje narave, skrbniki, upravljavci zavarovanih območij, koncesionarji ali koncesionarke (v nadaljnjem besedilu: koncesionar) in jamarska društva, ki delujejo v javnem interesu.

(3) Organizacija, pristojna za ohranjanje narave, spremlja stanje zaprtih jam.

(4) Podrobnejšo vsebino ter način in obliko sporočanja podatkov iz prvega odstavka tega člena predpiše minister.

13. člen
(poročilo o stanju jam)

(1) Organizacija, pristojna za ohranjanje narave, pripravlja letno poročilo o stanju jam na podlagi podatkov iz prejšnjega člena in na podlagi podatkov, ki se vodijo zaradi spremljanja stanja ohranjenosti narave v skladu s predpisi, ki urejajo področje ohranjanja narave.

(2) Poročilo iz prejšnjega odstavka je sestavni del poročila o stanju na področju ohranjanja narave.

(3) Sestavni del poročila iz prvega odstavka tega člena je tudi predlog ukrepov, potrebnih za varovanje in sanacijo jam, zlasti operativni program čiščenja onesnaženih jam, ki se določi v skladu s predpisi, ki urejajo ohranjanje narave.

3, Obvezna pravila ravnanja

3.1. Odkrivanje in raziskovanje jam

14. člen
(odkrivanje in raziskovanje jam)

(1) Odkrivanje in raziskovanje jam ali delov jam lahko opravljajo za to usposobljene fizične osebe, ki morajo sporočati svoje rezultate strokovni organizaciji iz prvega odstavka 8. člena tega zakona, v obsegu podatkov iz drugega odstavka 10. in prvega odstavka 11. člena tega zakona.

(2) Usposobljenost fizičnih oseb za opravljanje dejavnosti iz prejšnjega odstavka se izkazuje s potrdili, da so usposobljene za samostojno jamarsko delovanje.

(3) Fizične osebe iz prvega odstavka tega člena imajo pravico prostega vstopa v vse odprte jame v skladu z določbami tega zakona. O nameravanem vstopu v jamo morajo pravočasno obvestiti skrbnika jame, koncesionarja ali upravljavca zavarovanega območja. Aktivnosti teh oseb v jamah ne smejo motiti delovnega procesa koncesionarja ali upravljavca zavarovanega območja.

15. člen
(usposabljanje za samostojno jamarsko delovanje)

(1) Usposabljanje za samostojno jamarsko delovanje izvajajo na podlagi javnega pooblastila organizacije, ki so za to posebej usposobljene in pooblaščene.

(2) Ministrstvo izvede javni natečaj za izbiro organizacij iz prejšnjega odstavka.

(3) Minister izbere organizacije iz prvega odstavka tega člena, ki izpolnjujejo razpisne pogoje in predložijo programe, za izvajanje usposabljanja za samostojno jamarsko delovanje, v katerih je ustrezno predstavljeno področje varstva jam.

(4) Preverjanje usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje izvaja na podlagi javnega pooblastila Jamarska zveza Slovenije. Jamarska zveza Slovenije mora za izvajanje javnega pooblastila izpolnjevati predpisane obveznosti, v skladu s predpisom iz petega odstavka 16. člena tega zakona.

(5) V primeru prenehanja javnega pooblastila Jamarski zvezi Slovenije, se izvede javni natečaj za pridobitev organizacij, ki so usposobljene za preverjanje usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje na način, določen s tem členom. Izbranim organizacijam, ki izpolnjujejo predpisane pogoje, določene v skladu s predpisom iz petega odstavka 16. člena tega zakona, se podeli javno pooblastilo za preverjanje usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje.

(6) Javno pooblastilo Jamarski zvezi Slovenije preneha, če ne izpolnjuje več predpisanih obveznosti ali če ravna v nasprotju s predpisi, kar ugotovi minister z odločbo v upravnem postopku.

(7) Usposabljanje in preverjanje usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje se v delu, ki se nanaša na varstvo jam v skladu s tem zakonom, izvaja po programu, ki ga potrdi minister.

(8) V postopku izbire organizacije iz prvega odstavka tega člena se glede določanja meril za izbiro, javnega odpiranja ponudb, njihovega pregleda in vrednotenja ter drugih vprašanj, ki niso urejena s tem zakonom, uporabljajo določbe zakona, ki ureja javna naročila.

(9) Ministrstvo vodi evidenco pooblaščenih organizacij iz prvega in petega odstavka tega člena.

16. člen
(potrdila o usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje)

(1) Pooblaščena organizacija iz četrtega odstavka prejšnjega člena izdaja fizičnim osebam, ki so uspešno opravile usposabljanje in preverjanje usposobljenosti, potrdila o usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje.

(2) Zaradi varstva jam in izvajanja nadzora nad odkrivanjem in raziskovanjem jam se vzpostavi zbirka o fizičnih osebah, ki so pridobile potrdila o usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje, ki jo upravlja ministrstvo, pri čemer se lahko uporabljajo osebni podatki o teh osebah.

(3) Zbirka iz prejšnjega odstavka vsebuje naslednje podatke: datum in zaporedna številka vpisa, datum in številka potrdila, osebno ime, rojstni podatki, državljanstvo, poklic in stalno ali začasno prebivališče. Osebni podatki iz zbirke se hranijo trajno.

(4) Ministrstvo vpiše v zbirko iz drugega odstavka tega člena tudi tujca ali tujko (v nadaljnjem besedilu: tujec) na podlagi izkazanega članstva te osebe v društvu, ki se ukvarja z jamarskim delovanjem in je član mednarodne zveze takih društev.

(5) Minister predpiše pogoje, ki jih mora izpolnjevati organizacija iz prvega odstavka prejšnjega člena, da lahko izvaja usposabljanje za samostojno jamarsko delovanje, obveznosti te organizacije v zvezi z izvajanjem usposabljanja in obveznosti pooblaščene organizacije iz četrtega odstavka prejšnjega člena v zvezi s preverjanjem te usposobljenosti ter podrobneje uredi vodenje zbirke iz tretjega odstavka tega člena in predpiše vsebino ter obliko potrdila o usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje.

3.2. Varstveni režim

17. člen
(varstveni režim glede vstopa v jamo)

(1) Jame so s predpisom ministra iz drugega odstavka 10. člena tega zakona razvrščene na zaprte jame in odprte jame z nadzorovanim ali prostim vstopom.

(2) V odprte jame s prostim vstopom je dovoljen vstop vsakomur pod enakimi pogoji.

(3) V odprte jame z nadzorovanim vstopom je vstop dovoljen vsakomur, če je nadzorovan, registriran in se izvede v dovoljenem obsegu, kadar je le-ta predpisan.

(4) V zaprte jame je vstop prepovedan, razen v primeru znanstveno raziskovalnega in arheološkega dela, ki se lahko izvaja na podlagi dovoljenja ministrstva.

(5) V dovoljenju iz prejšnjega odstavka se določijo dovoljena ravnanja in posegi v jami ter drugi pogoji za izvedbo posega v naravo.

(6) Ravnanja iz četrtega odstavka tega člena morajo potekati pod strokovnim nadzorom organizacije, pristojne za ohranjanje narave, ki pripravi tudi poročilo o stanju zaprte jame.

18. člen
(varstveni režim v jami)

(1) V jami velja varstveni režim, po katerem je prepovedano:

1. zadrževati se v jami v nasprotju z nameni, dovoljenimi s tem zakonom in predpisi, ki urejajo ohranjanje narave;
2. onesnaževati stene, strop ali tla jame, zrak v jami ali vode, ki tečejo skozi jamo;
3. vrtati v stene, strop ali tla jame;
4. minirati;
5. povzročati hrup, ki presega 45 Leq (dBA);
6. povzročati vibracije;
7. skladiščiti ali odlagati predmete, snovi ali odpadke;
8. kuriti ali kaditi;
9. uporabljati svetila z odprtim plamenom, razen acetilenskih in drugih plinskih svetil;
10. uporabljati vse vrste vozil in plovil z uporabo motorja, razen podvodnih skuterjev na električni pogon zaradi raziskovanja sifonov v zalitih delih jam;
11. uporabljati vse vrste zračnih plovil in letalskih naprav, razen balonov, zaradi izvajanja raznih raziskav;
12. postavljati kakršnekoli stalne ali začasne objekte, razen za namene, dovoljene s tem zakonom v predpisanem obsegu;
13. karkoli puščati v jami;
14. filmsko ali video snemati v jami, razen individualnega snemanja za lastne potrebe s pomočjo svetil, ki ne presegajo moči 50W;
15. graditi jamsko infrastrukturo;
16. uničevati, poškodovati ali odstranjevati jamski inventar;
17. odnašati iz jame jamski inventar, ga spravljati v promet ali izvažati;
18. uničevati, poškodovati, nabirati ali odnašati rastline ali njihove dele;
19. loviti, ubijati, prenašati, zastrupljati, zadrževati v ujetništvu v jami ali namerno vznemirjati in odnašati iz jame živali v vseh razvojnih oblikah, ki živijo v jamah, ali se v njih občasno zadržujejo;
20. uničevati, poškodovati, zbirati ali prenašati gnezda in legla živali, ki stalno ali občasno živijo v jamah;
21. preprečevati živalim selitev in rastlinam naravno razširjanje;
22. odkopavati ali prekopavati sedimente, arheološke ali paleontološke plasti ter odnašati, prenašati ali poškodovati paleontološke ali arheološke predmete.

(2) Prepovedi iz prejšnjega odstavka ne veljajo pri reševanju ljudi iz jame. Reševanje mora biti izvedeno z ukrepom, ki ob enakem učinku najmanj poškoduje jamo.

19. člen
(izjeme)

(1) Ne glede na prepovedi iz prejšnjega člena:

1. lahko koncesionar ali upravljavec zavarovanega območja v odprti jami gradi, vzdržuje ali uporablja jamsko infrastrukturo ter filmsko in video snema na način in pod pogoji, določenimi v koncesijskem aktu in v drugih predpisih po tem zakonu in zakonu, ki ureja ohranjanje narave;
2. je med odkrivanjem in raziskovanjem odprtih jam dovoljeno odkopavati ali prekopavati sedimente ter vrtati v odprti jami, vendar v najmanjšem možnem obsegu in ob izboru načinov, ki z najmanj povzročene škode dosežejo cilj, razen v sigove tvorbe, in puščati v jami opremo, ki se uporablja za tehnično opremljanje jame ali raziskovanje;
3. je dovoljen zajem vode za oskrbo prebivalstva s pitno vodo in postavitev objektov ter naprav, potrebnih za njeno izvajanje v odprti jami, ki se izvede tako, da se v čim manjši meri prizadenejo odprta jama, jamski inventar in jamski živi svet in na način ter pod pogoji, določenimi na podlagi zakona, ki ureja ohranjanje narave, in zakona, ki ureja rabo vode;

4. lahko ministrstvo dovoli postavitev vrat na vhodu v jamo ali v del jame, če je to potrebno zaradi varstva jame;
5. lahko ministrstvo zaradi znanstveno raziskovalnega ali izobraževalnega dela dovoli fizični ali pravni osebi paleontološka izkopavanja, jemanje vzorcev kamnin, mineralov in fosilov, nabiranje primerkov rastlinskih vrst in odlov posameznih živalskih osebkov v jami v skladu s predpisi, s področja ohranjanja narave;
6. se lahko opravljajo v jami arheološka raziskovanja v skladu s predpisi, ki urejajo področja varstva kulturne dediščine, in na podlagi predhodnega soglasja ministrstva, s katerim se določijo pogoji ravnanja v jami;
7. lahko ministrstvo dovoli filmsko in video snemanje v odprti jami in določi pogoje, v skladu s katerimi se lahko snema v odprti jami, da se ne prizadene jama, jamski inventar in jamski živi svet;
8. lahko ministrstvo dovoli jamarski reševalni službi izvajanje reševalne vaje v odprti jami in določi pogoje, v skladu s katerimi se reševalna vaja lahko izvede, da se v čim manjši meri prizadene jama, jamski inventar in jamski živi svet;
9. se lahko v skladu z zakonom o vojnih grobiščih v jami izvrši ekshumacija.

(2) Dovoljenja za poseg v naravo iz 4., 5., 7. in 8. točke prejšnjega odstavka izdaja ministrstvo v skladu s postopkom, ki je določen v zakonu, ki ureja ohranjanje narave.

(3) Dovoljenje iz 5. točke prvega odstavka tega člena se izda na podlagi strokovnega mnenja organizacije, pristojne za ohranjanje narave.

(4) V dovoljenjih iz 4., 5., 7. in 8. točke in soglasju iz 6. točke prvega odstavka tega člena se lahko določi tudi obvezen strokovni nadzor nad posegom v naravo.

(5) Strokovni nadzor iz prejšnjega odstavka izvaja organizacija, pristojna za ohranjanje narave, ki pripravi tudi poročilo o poteku posega v naravo in o stanju jame.

(6) Stroški strokovnega nadzora bremenijo izvajalca ali izvajalko (v nadaljnjem besedilu: izvajalec) posega v naravo.

20. člen
(prepoved javnih shodov in prireditev)

(1) V jami je prepovedano organizirati javne shode in javne prireditve.

(2) Ne glede na prepoved iz prejšnjega odstavka, se v jami lahko organizira kulturna prireditev oziroma verski obred, če s tem soglaša ministrstvo, pod pogojem, da se s tem ne prizadene jama, jamski inventar in jamski živi svet. V soglasju se lahko določijo tudi pogoji, pod katerimi se lahko organizira kulturna prireditev oziroma verski obred v jami, ki se nanašajo zlasti na določitev dovoljenih obremenitev jame.

3.3. Varstvo jam pri gradnji objektov

21. člen
(uničenje ali poškodovanje jame zaradi gradnje objektov)

(1) Če se gradnja objektov, ki se gradijo v javno korist skladno z zakonom, ne da izvesti brez uničenja ali velikega poškodovanja znanih jam in tudi ni drugih za ohranitev narave ustreznejših rešitev, se v postopku sprejema prostorskih aktov lahko sprejme odločitev, da druga javna korist prevlada nad javno koristjo ohranjanja narave. Pri tem je treba sprejeti tudi omilitvene ali izravnalne ukrepe v skladu s predpisi s področja ohranjanja

narave, ki so v skladu s stopnjo poškodovanja ali uničenja jame in naravovarstvenim pomenom jame.

(2) Pri določitvi oblike izravnalnega ukrepa ima prednost vzpostavitev drugega območja, pomembnega za varstvo naravnih vrednot.

(3) Ministrstvo dovoli investitorju ali investitorici (v nadaljnjem besedilu: investitor) poškodovanje ali uničenje jame na podlagi prostorskega akta, sprejetega pod pogoji iz prvega odstavka tega člena.

(4) V dovoljenju iz prejšnjega odstavka se odloči tudi o načinu odstranitve jamskega inventarja in jamskega živega sveta ter naloži investitorju obveznost dokumentiranja prvotnega stanja jame.

(5) Dovoljenje iz tretjega odstavka tega člena je obvezna sestavina vloge za izdajo gradbenega dovoljenja.

22. člen
(ravnanje ob odkritju jame med gradnjo objektov)

(1) Če se med gradnjo objektov odkrije jama, je treba ravnati na način kot ga za najdbe mineralov in fosilov predpisuje zakon, ki ureja ohranjanje narave.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka ministrstvo odloči o raziskavi odkrite jame v treh dneh od prejema prijave odkritja.

(3) Dokumentiranje in ovrednotenje jame ter morebitno fizično zavarovanje vhoda v jamo iz prejšnjega člena in prejšnjega odstavka zagotovi organizacija, pristojna za ohranjanje narave, na stroške investitorja.

3.4. Čezmerna obremenitev jame

23. člen
(čezmerna obremenitev jame)

(1) Za čezmerno obremenitev jame se šteje vsako onesnaženje, ki spreminja naravne lastnosti jame, in poškodovanje jame, ki je storjeno v nasprotju z določili tega zakona.

(2) Povzročitelj ali povzročiteljica (v nadaljnjem besedilu: povzročitelj) čezmerne obremenitve je kazensko in odškodninsko odgovoren v skladu z zakonom.

4. Ukrepi varstva jam

24. člen
(ukrepi varstva jam)

(1) Zaradi varstva jam izvaja država ukrepe varstva jam.

(2) Ukrepi varstva jam so skrbništvo, zavarovanje in začasno zavarovanje ter obnovitev.

4.1. Skrbništvo

25. člen
(vsebina skrbništva)

(1) Skrbništvo jam je izvajanje naslednjih nalog varstva jam:
1. nadzor vstopa v jamo;
2. postavitev in vzdrževanje jamske infrastrukture za nadzor vstopa v jamo (vrata, ograja in ključavnica);
3. vodenje vpisne knjige oseb, ki vstopajo v jamo;
4. seznanjanje obiskovalcev s predpisanimi varstvenimi režimi;
5. nadzor spoštovanja predpisanih varstvenih režimov;
6. skrb za ohranitev jame, jamskega živega sveta in jamskega inventarja;
7. sporočanje predpisanih podatkov organizaciji, pristojni za ohranjanje narave.

(2) Naloge iz 1., 3. in 5. točke prejšnjega odstavka se opravljajo kot javno pooblastilo.

(3) Zaradi varstva jam in izvajanja nadzora nad vstopom v jamo skrbnik jame od oseb, ki vstopijo v jamo, pridobiva osebne podatke in vzpostavi ter kot zbirko podatkov upravlja vpisno knjigo oseb, ki vstopajo v jamo.

(4) Zbirka iz prejšnjega odstavka vsebuje naslednje podatke: datum in zaporedna številka vpisa, osebno ime, rojstni podatki, državljanstvo, stalno ali začasno prebivališče, namen zadrževanja v jami in čas trajanja zadrževanja v jami. Osebni podatki iz zbirke se hranijo deset let od vpisa v zbirko.

26. člen
(določitev jam za skrbništvo)

(1) Minister določi jame, v katerih naj se izvaja skrbništvo, na podlagi strokovnega predloga organizacije, pristojne za ohranjanje narave, ki je oblikovan ob upoštevanju naravovarstvene vrednosti in ogroženosti posameznih jam.

(2) Jama ima lahko samo enega skrbnika.

(3) Na zavarovanem območju, ki ga je ustanovila država, opravlja skrbništvo jam iz prvega odstavka tega člena praviloma upravljavec zavarovanega območja.

(4) Če upravljavec zavarovanega območja, ki ga je ustanovila država, ni usposobljen za opravljanje nalog skrbništva jam, se izvede javni natečaj za pridobitev skrbnika za jame iz prvega odstavka tega člena na način iz 27. člena tega zakona.

27. člen
(izbor skrbnika)

(1) Ministrstvo objavi javni natečaj za pridobitev kandidatov za skrbnike jam iz prvega odstavka prejšnjega člena.

(2) Javni natečaj za pridobitev kandidatov za skrbnike vsebuje zlasti:
1. podatke o jamah iz prvega odstavka prejšnjega člena,

2. pogoje, ki jih mora izpolnjevati oseba, ki želi biti skrbnik jam, in se nanašajo zlasti na usposobljenost za opravljanje nalog skrbništva, ki vključuje poleg izkazane usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje tudi potrebne kadre in opremo,
3. pričakovano višino nadomestila za skrbništvo.

(3) Fizična ali pravna oseba, ki je lastnik zemljišča, na katerem se nahaja vhod v jamo, ima ob izpolnjevanju razpisnih pogojev prednostno pravico do pridobitve skrbništva te jame.

(4) Če se prijavi več kandidatov ali kandidatk (v nadaljnjem besedilu: kandidat), ki enakovredno izpolnjujejo razpisne pogoje, in ne gre za primer iz prejšnjega odstavka, ima v postopku izbora prednostno pravico jamarsko društvo, ki deluje v javnem interesu, in je jamo raziskalo, ustrezno dokumentiralo ter skrbelo zanjo do objave javnega natečaja.

(5) Če na podlagi javnega natečaja ni mogoče izbrati skrbnika ali če izbrana oseba noče skleniti pogodbe o skrbništvu, sklene ministrstvo brez ponovnega javnega natečaja pogodbo o skrbništvu za te jame z organizacijo, pristojno za ohranjanje narave, za določen čas enega leta. Pred potekom enega leta je treba javni natečaj za pridobitev skrbnika ponoviti.

(6) V postopku izbire skrbnika se glede določanja meril za izbiro, javnega odpiranja ponudb, njihovega pregleda in vrednotenja ter drugih vprašanj, ki niso urejena s tem zakonom, uporabljajo določbe zakona, ki ureja javna naročila.

28. člen
(vsebina skrbniške pogodbe)

(1) Po dokončnosti odločbe o izbiri skrbnika ministrstvo pozove osebo, ki je bila izbrana, k sklenitvi skrbniške pogodbe.

(2) Skrbniška pogodba mora biti sklenjena najkasneje v treh mesecih od dokončnosti odločbe o izboru.

(3) Če oseba iz prvega odstavka tega člena v roku iz prejšnjega odstavka ne želi skleniti skrbniške pogodbe, ministrstvo z odločbo razveljavi odločbo o izbiri iz prvega odstavka tega člena.

(4) V skrbniški pogodbi se podrobneje določijo zlasti obveznosti skrbnika v zvezi z opravljanjem skrbništva, načinom izvajanja nadzora nad vstopom v jamo, trajanje skrbništva, materialni stroški in višina nadomestila za materialne stroške v zvezi z izvajanjem skrbništva, primeri in vzroki za enostransko prekinitev pogodbe zaradi kršenja določb tega zakona, na njegovi podlagi izdanih predpisov in drugih predpisov, ki urejajo področje ohranjanja narave, in način ureditve medsebojnih razmerij po prenehanju veljavnosti pogodbe.

(5) S pogodbo iz prejšnjega odstavka lahko ministrstvo odda v uporabo skrbniku tudi prostore in opremo, ki so potrebni za opravljanje skrbništva.

(6) Skrbniška pogodba preneha veljati, če se podeli koncesija za rabo jame. Prenehanje veljavnosti nastopi z dnem veljavnosti koncesijske pogodbe, kar se določi v skrbniški pogodbi.

29. člen
(obveznost poročanja)

Skrbniki enkrat letno obveščajo organizacijo, pristojno za ohranjanje narave, o stanju jame, stanju jamske infrastrukture za nadzor vstopa v jamo, skupnem številu ljudi, ki so vstopili v jamo, številu jamarjev, številu jamskih vodnikov, številu obiskovalcev jame in o morebitnih drugih osebah.

30. člen
(vstopnina)

(1) Skrbniki pobirajo od oseb, ki vstopijo v jamo, vstopnino, razen če ta zakon ne določa drugače.

(2) Vstopnina predstavlja nadomestilo za materialne stroške opravljanja skrbništva.

(3) Višino vstopnine iz prvega odstavka tega člena potrdi ministrstvo na predlog skrbnika.

(4) Višina pobrane vstopnine se letno oceni in odšteje od zneska nadomestila za materialne stroške opravljanja skrbništva, ki jih zagotavlja država.

4.2. Zavarovanje

31. člen
(zavarovanje)

Jama se lahko zavaruje z aktom o zavarovanju v skladu z zakonom, ki ureja ohranjanje narave.

32. člen
(začasno zavarovanje)

(1) Če se odkrije del narave, za katerega se upravičeno domneva, da ima lastnosti jame po tem zakonu in bo določen za naravno vrednoto ali ekološko pomembno območje in zaradi ohranitve vrednostnih lastnosti potrebuje takojšen nadzor, lahko minister na način in po postopku, ki ga določa zakon, ki ureja ohranjanje narave, sprejme akt o začasnem zavarovanju.

(2) Z aktom o začasnem zavarovanju se lahko določi tudi skrbnik jame, vendar največ za čas trajanja začasnega zavarovanja.

(3) Skrbnik iz prejšnjega odstavka je lahko upravljavec zavarovanega območja, ki ga je ustanovila država, jamarsko društvo, ki deluje v javnem interesu, ali organizacija, pristojna za ohranjanje narave.

(4) Medsebojna razmerja med državo in skrbnikom se uredijo s skrbniško pogodbo.

4.3. Obnovitev

33. člen

(obnovitev)

(1) **(prenehal veljati)**

(2) Če povzročitelja ali povzročiteljice (v nadaljnjem besedilu: povzročitelj) onesnaženosti ali poškodovanja ni mogoče ugotoviti, nosi stroške obnovitve jame, za katero je podeljena koncesija, koncesionar.

III. RABA ODPRTE JAME

1. Splošna raba odprtih jam

34. člen
(splošna raba)

(1) Odprta jama se sme ogledovati na način, ki ne ogroža odprte jame, jamskega inventarja in jamskega živega sveta.

(2) Ogledovanje odprtih jam je dovoljeno vsem pod enakimi pogoji v skladu s tem zakonom in predpisi s področja ohranjanja narave.

(3) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko minister prepove ali omeji ogledovanje odprte jame ali njenega dela, če bi ogledovanje lahko povzročilo nevarnost za ohranitev odprte jame.

(4) Prepoved ali omejitev iz prejšnjega odstavka se izvedeta na način iz 31. ali 32. člena tega zakona.

2. Koncesija za rabo odprte jame

35. člen
(raba odprte jame)

(1) Raba odprte jame je dovoljena za opravljanje dejavnosti jamskega turizma, kulturne, znanstveno raziskovalne, izobraževalne in zdravstvene dejavnosti ter za oskrbo prebivalstva s pitno vodo.

(2) Izvajanje teh dejavnosti mora potekati ob spoštovanju predpisanih varstvenih režimov na podlagi tega zakona in predpisov, ki urejajo področje ohranjanja narave in tako, da se ne prizadenejo in uničijo naravne lastnosti odprtih jam.

36. člen
(podelitev koncesije)

(1) Za rabo odprte jame za namene iz prejšnjega člena, razen za oskrbo prebivalstva s pitno vodo, podeli Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) proti plačilu koncesijo pravni ali fizični osebi, ki je usposobljena za rabo odprte jame in izpolnjuje v aktu o podelitvi koncesije določene pogoje. Odločitev o podelitvi koncesije za rabo odprte jame se sprejme na podlagi strokovnega mnenja organizacije, pristojne za ohranjanje narave.

(2) Koncesija se podeli po določbah zakona, ki ureja podelitev koncesije na naravnih dobrinah.

(3) O izboru koncesionarja odloči vlada po predhodnem mnenju lokalne skupnosti, na katere območju leži vhod v odprto jamo, skozi katerega se bo dejavnost izvajala, pri čemer ima prednost naravovarstveno sprejemljivejši predlog programa rabe odprte jame.

(4) Usposobljenost fizične ali pravne osebe za rabo odprte jame, ki je predmet koncesije iz prvega odstavka tega člena, se ugotavlja tudi na podlagi mnenja organizacije, pristojne za ohranjanje narave.

(5) Koncesijska pogodba se lahko sklene, ko koncesionar izkaže pravni naslov za uporabo zemljišč, potrebnih za opravljanje dejavnosti.

(6) Koncesionar je dolžan skrbeti za jamsko infrastrukturo, ki jo prevzame v upravljanje in rabo na podlagi podeljene koncesije, kot dober gospodar.

37. člen
(posebne določbe o koncesiji)

(1) Če se v okviru rabe odprte jame iz 35. člena tega zakona izvaja vodenje po jami, mora koncesionar zagotoviti vodenje po odprti jami in skleniti zavarovalno pogodbo za zavarovanje jamskih vodnikov in obiskovalcev jame za primer nesreče v odprti jami.

(2) Vodenje po odprti jami se izvaja ob spoštovanju predpisanih varstvenih režimov v odprtih jamah na podlagi tega zakona in predpisov, ki urejajo področje ohranjanja narave.

(3) Vodenje po odprti jami se mora izvajati ob stalni skrbi za varnost obiskovalcev.

3. Ureditev odprte jame

38. člen
(ureditev odprte jame)

Odprta jama mora biti za opravljanje dejavnosti iz prvega odstavka 35. člena tega zakona urejena tako, da je zagotovljena varnost obiskovalcev in ohranitev odprte jame, jamskega inventarja in jamskega živega sveta.

39. člen
(dovoljenje za ureditev odprte jame)

(1) Koncesionar mora pred začetkom opravljanja dejavnosti pridobiti dovoljenje ministrstva za ureditev odprte jame v skladu z aktom o podelitvi koncesije.

(2) Z dovoljenjem iz prejšnjega odstavka se določijo pogoji za ureditev odprte jame za opravljanje dejavnosti iz koncesijskega akta, ob upoštevanju načela iz 3. člena tega zakona in nujnih preventivnih ukrepov glede varovanja odprte jame in njenih obiskovalcev, ki se podrobneje uredijo s koncesijsko pogodbo.

(3) Vloga koncesionarja za pridobitev dovoljenja za ureditev odprte jame mora vsebovati:

1. ime oziroma oznako odprte jame,
2. načrt odprte jame z inventarizacijo jamskega inventarja in jamske infrastrukture, če je odprta jama že opremljena z jamsko infrastrukturo,
3. načrt ureditve odprte jame, če odprta jama še ni urejena za opravljanje dejavnosti,
4. oceno zatečenega stanja odprte jame in oceno vplivov predlagane ureditve in izvajanja dejavnosti za odprto jamo,
5. zasnovo obratovanja odprte jame.

(4) V primeru iz 3. točke prejšnjega odstavka lahko ministrstvo dovoli ureditev odprte jame, če iz načrta ureditve odprte jame izhaja, da bo zadoščeno naslednjim pogojem:
1. vhod v odprto jamo mora biti urejen tako, da omogoča fizičen nadzor nad vstopom in izstopom ter hkrati dopušča rastlinam in živalim gibanje in naravno selitev,
2. če je vhod v odprto jamo umeten, mora tudi preprečevati vplive zunanjega okolja na odprto jamo,
3. v odprti jami morajo biti poti urejene in zavarovane in
4. stalna razsvetljava, če je v odprti jami predvidena, mora biti izvedena s sektorsko razmejitvijo.

(5) Dovoljenje za ureditev odprte jame se izda na podlagi strokovnega mnenja organizacije, pristojne za ohranjanje narave.

40. člen
(gradbeno dovoljenje)

(1) Ministrstvo, pristojno za prostorske in gradbene zadeve, izda koncesionarju gradbeno dovoljenje za gradnjo jamske infrastrukture v skladu z dovoljenjem iz prejšnjega člena.

(2) Koncesionar lahko zaprosi za gradbeno dovoljenje po dokončnosti dovoljenja za ureditev odprte jame.

(3) Vloga za izdajo gradbenega dovoljenja mora vsebovati dokumentacijo v skladu z zakonom, ki ureja graditev objektov, pri čemer se ne glede na določbe zakona, ki ureja graditev objektov, za dokazilo o pravici graditi v odprti jami šteje dovoljenje za ureditev odprte jame.

(4) Gradbeno dovoljenje iz prvega odstavka tega člena vsebuje tudi pogoje za vzdrževanje in uporabo jamske infrastrukture.

41. člen
(dovoljenje za obratovanje)

(1) Koncesionar lahko začne opravljati dovoljeno dejavnost šele po pridobitvi dovoljenja za obratovanje odprte jame.

(2) Ministrstvo izda dovoljenje iz prejšnjega odstavka na podlagi vloge koncesionarja, ko so izpolnjeni vsi predpisani pogoji za ureditev odprte jame in za neškodljiv in varen obisk odprte jame, vključno z vodenjem po odprti jami, ki ga izvajajo jamski vodniki, in je pridobljeno uporabno dovoljenje v skladu z zakonom, ki ureja graditev objektov.

4. Vodenje po odprti jami

42. člen
(vodenje po odprti jami)

(1) Ogledovanje odprte jame izvajajo jamski vodniki, ki so za vodenje po odprtih jamah posebej usposobljeni.

(2) Usposabljanje za jamske vodnike in preverjanje usposobljenosti izvajajo kot javno pooblastilo pooblaščene organizacije na podlagi programov usposabljanja in preverjanja usposobljenosti za jamske vodnike, ločeno za vodenje po odprtih jamah, ki so urejene za turistični obisk, in po odprtih jamah, ki niso urejene za turistični obisk. Programe mora potrditi ministrstvo v delu, ki se nanaša na varstvo odprtih jam.

(3) Usposobljenost za jamskega vodnika se dokazuje s potrdilom o opravljenem izpitu za jamskega vodnika, ki ga po uspešno končanem usposabljanju izda organizacija iz prejšnjega odstavka.

(4) Ministrstvo izvede javni natečaj za izbiro organizacij iz drugega odstavka tega člena.

(5) Minister izbere organizacije, ki izpolnjujejo razpisne pogoje in predložijo programe za izvajanje usposabljanja in preverjanja usposobljenosti za jamske vodnike, v katerih je ustrezno predstavljeno področje varstva jam.

(6) V postopku izbire organizacije iz drugega odstavka tega člena se glede določanja meril za izbiro, javnega odpiranja ponudb, njihovega pregleda in vrednotenja ter drugih vprašanj, ki niso urejena s tem zakonom, uporabljajo določbe zakona, ki ureja javna naročila.

(7) Minister predpiše pogoje, ki jih mora izpolnjevati organizacija iz drugega odstavka tega člena, da lahko izvaja usposabljanje za jamske vodnike in preverja to usposobljenost, obveznosti te organizacije v zvezi z izvajanjem usposabljanja za jamske vodnike in potekom izpita ter predpiše vsebino in obliko potrdila o opravljenem izpitu za jamskega vodnika.

(8) Ministrstvo vodi evidenco pooblaščenih organizacij iz drugega odstavka tega člena.

43. člen
(register jamskih vodnikov)

(1) Zaradi varstva odprtih jam in izvajanja nadzora nad obiskovanjem odprtih jam in stanjem v odprtih jamah se vzpostavi register jamskih vodnikov, ki ga upravlja ministrstvo, pri čemer se lahko uporabijo osebni podatki o fizičnih osebah, ki so pridobile potrdila o opravljenem izpitu za jamskega vodnika.

(2) Register jamskih vodnikov vsebuje naslednje podatke: datum in zaporedna številka vpisa, osebno ime, rojstni podatki, državljanstvo, poklic in stalno ali začasno prebivališče, podatke o pridobljeni izobrazbi, datumu opravljenega izpita in datumu izbrisa iz registra. Osebni podatki iz registra se hranijo deset let po izbrisu iz registra.

(3) Jamskega vodnika se izbriše iz registra jamskih vodnikov na njegovo zahtevo ali po uradni dolžnosti.

(4) Po uradni dolžnosti se jamskega vodnika izbriše iz registra, če se ugotovi:
1. da je povzročil čezmerno obremenitev odprte jame ali

2. da je večkrat kršil predpisane varstvene režime.

(5) Podrobnejši način vodenja registra predpiše minister.

IV. DELOVANJE NEVLADNIH ORGANIZACIJ V JAVNEM INTERESU

44. člen
(pridobitev statusa)

(1) **(prenehal veljati).**

(2) Jamarsko društvo ali druga nevladna organizacija izkazuje pomembnejše dosežke na področju varstva podzemnih jam, če:
1. aktivno raziskuje jame in rezultate dokumentira v zapisnikih o odkrivanju in raziskovanju jam ali zbira in obdeluje podatke o jamah iz zapisnikov o odkrivanju in raziskovanju jam ali izvaja dejavnosti ozaveščanja in izobraževana na področju varstva jam in krasa,
2. ima z ustreznim aktom predpisana pravila jamam prijaznega raziskovanja in obiskovanja,
3. njen ustanovitveni akt zagotavlja tako strukturo organov, da je organ, pristojen za delovanje na področju varstva jam, pri odločanju enakopraven organom, ki obravnavajo druga področja delovanja organizacije,
4. je naravovarstvena vzgoja ustrezno vključena v njene programe usposabljanja za samostojno jamarsko delovanje in
5. tvorno sodeluje z naravovarstvenimi in izobraževalnimi organizacijami.

(3) **(prenehal veljati).**

(4) **(prenehal veljati).**

(5) Za ureditev delovanja jamarskega društva, ki deluje v javnem interesu, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja ohranjanje narave.

V. NADZOR

1. Inšpekcijski nadzor

45. člen
(inšpekcijski nadzor)

(1) Nadzor nad izvajanjem tega zakona in predpisov oziroma ukrepov, izdanih na njegovi podlagi, izvajajo inšpektorji ali inšpektorice, pristojne za ohranjanje narave (v nadaljnjem besedilu: inšpektor).

(2) Pri izvrševanju nadzora iz prejšnjega odstavka ima inšpektor pristojnost odrediti:
1. odstranitev osebe iz jame za osebo, ki se v njej zadržuje brez dovoljenega namena ali je zalotena pri kršitvah predpisanih varstvenih režimov,
2. odstranitev predmetov, snovi in odpadkov iz jame ter vzpostavitev prejšnjega stanja na stroške osebe, zalotene pri kršitvi režima ali osebe, ki ji je bila izdana pravnomočna sodba o prekršku zaradi kršitve režima, v primeru, ko kršitelja ni mogoče ugotoviti pa na stroške lastnika predmeta ali snovi, katerih odstranitev se odredi.

46. člen
(pravica prostega vstopa v jamo)

Pristojni inšpektorji in naravovarstveni nadzorniki ali nadzornice (v nadaljnjem besedilu: naravovarstveni nadzornik) imajo ob vsakem času prost vstop v jame, ob upoštevanju predpisanih varstvenih režimov. Če ima jama koncesionarja ali skrbnika, morajo biti ti obveščeni o nameravanem vstopu v jamo.

2. Neposredni nadzor

47. člen
(neposredni nadzor)

(1) Neposredni nadzor v naravi nad spoštovanjem določil tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov izvajajo poleg inšpektorjev tudi naravovarstveni nadzorniki v skladu s predpisi, ki urejajo področje ohranjanja narave.

(2) Izjave naravovarstvenih nadzornikov in materialni dokazi, ki jih zberejo v zvezi z dejanji, na podlagi katerih se ukrepa v inšpekcijskem postopku, se štejejo za dokaz, pridobljen v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

(3) Naloge neposrednega nadzora v naravi opravljajo tudi prostovoljni nadzorniki ali nadzornice (v nadaljnjem besedilu: prostovoljni nadzornik) v skladu s predpisi, ki urejajo področje ohranjanja narave.

(4) Jamarska društva, ki delujejo v javnem interesu, lahko organizirajo prostovoljne nadzornike, ki so člani društva, za neposredni nadzor nad odprtimi jamami, ki niso predmet koncesije ali skrbništva.

(5) Podrobnejše določbe o organiziranosti iz prejšnjega odstavka se uredijo v temeljnem aktu društva.

3. Strokovni nadzor

48. člen
(strokovni nadzor)

Ministrstvo opravlja nadzor nad izvajanjem upravnih nalog, ki se izvajajo na podlagi javnega pooblastila na podlagi tega zakona, strokovni nadzor pa izvaja organizacija, pristojna za ohranjanje narave.

VI. KAZENSKE DOLOČBE

49. člen

(1) Z globo od 100.000 do 30,000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba, če:

1. vstopi v zaprto jamo brez dovoljenja ministrstva (četrti odstavek 17. člena);
2. v zaprti jami izvaja znanstveno raziskovalno ali arheološko delo v nasprotju z izdanim dovoljenjem (peti odstavek 17. člena);

3. v jami ravna v nasprotju s predpisanim varstvenim režimom (prvi odstavek 18. člena);
4. gradi, vzdržuje ali uporablja jamsko infrastrukturo ter filmsko ali video snema v nasprotju s predpisanimi pogoji in določenim načinom (1. točka prvega odstavka 19. člena);
5. odkriva in raziskuje jame v nasprotju s predpisanim načinom (2. točka prvega odstavka 19. člena);
6. pri oskrbi s pitno vodo v jami ravna v nasprotju s predpisanimi pravili ravnanja (3. točka prvega odstavka 19. člena);
7. brez dovoljenja ali v nasprotju z dovoljenjem postavi vrata na vhodu v jamo ali del jame (4. točka prvega odstavka 19. člena);
8. brez dovoljenja ali v nasprotju z dovoljenjem v jami izkopava, jemlje vzorce, nabira rastline ali lovi živali (5. točka prvega odstavka 19. člena);
9. brez soglasja ali v nasprotju z soglasjem deluje v jami (6. točka prvega odstavka 19. člena);
10. brez dovoljenja ali v nasprotju z dovoljenjem snema v jami (7. točka prvega odstavka 19. člena);
11. brez dovoljenja ali v nasprotju z dovoljenjem izvaja v jami reševalno vajo (8. točka prvega odstavka 19. člena);
12. v jami organizira javni shod ali javno prireditev (prvi odstavek 20. člena);
13. brez soglasja ali v nasprotju s soglasjem organizira v jami kulturno prireditev oziroma verski obred (drugi odstavek 20. člena);
14. brez dovoljenja poškoduje ali uniči jamo (tretji odstavek 21. člena);
15. pri odkritju jame med gradnjo objekta ne ravna na predpisan način (prvi odstavek 22. člena);
16. v jami ravna v nasprotju z določili akta o zavarovanju (31. člen);
17. v jami ravna v nasprotju z določili akta o začasnem zavarovanju (prvi odstavek 32. člena);
18. ogleduje odprto jamo v nasprotju s predpisanimi pravili ravnanja (tretji in četrti odstavek 34. člena).

(2) Z globo od 100.000 do 15,000.000 tolarjev se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali samostojna podjetnica posameznica (v nadaljnjem besedilu: samostojni podjetnik posameznik).

(3) Z globo od 100.000 do 1,000.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe in odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika.

(4) Z globo od 50.000 do 300.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje posameznik ali posameznica (v nadaljnjem besedilu: posameznik).

50. člen

(1) Z globo od 500.000 do 30,000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba, ki po določbah tega zakona nastopa kot koncesionar, če:
1. rabi jamo v nasprotju z določili tega zakona in predpisi s področja ohranjanja narave (drugi odstavek 35. člena);
2. rabi jamo brez podeljene koncesije (prvi odstavek 36. člena);
3. uredi jamo brez ali v nasprotju z dovoljenjem ministrstva (prvi in drugi odstavek 39. člena);
4. obratuje z jamo brez dovoljenja za obratovanje jame (prvi odstavek 41. člena);
5. ne zagotovi vodenja po jami v skladu s tem zakonom (prvi odstavek 42. člena).

(2) Z globo od 100.000 do 15,000.000 tolarjev se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik, ki po določbah tega zakona nastopa kot koncesionar.

(3) Z globo od 100.000 do 1,000.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe iz prvega odstavka tega člena in odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika iz prejšnjega odstavka.

(4) Z globo od 150.000 do 300.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena in 4., 7., 12. in 13. točke prvega odstavka prejšnjega člena kaznuje posameznik, ki po določbah tega zakona nastopa kot koncesionar.

51. člen

(1) Z globo od 500.000 do 30,000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba, ki po določbah tega zakona nastopa kot pooblaščena oseba, če:
1. usposablja ali preverja usposobljenost za samostojno jamarsko delovanje brez pooblastila (prvi in peti odstavek 15. člena);
2. usposablja in preverja usposobljenost za samostojno jamarsko delovanje po programu, ki ni potrjen s strani ministrstva (sedmi odstavek 15. člena);
3. usposablja za jamske vodnike in preverja njihovo usposobljenost brez pooblastila (drugi odstavek 42. člena);
4. usposablja za jamske vodnike po programu, ki ni potrjen s strani ministrstva (drugi odstavek 42. člena).

(2) Z globo od 100.000 do 15,000.000 tolarjev se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik, ki po določbah tega zakona nastopa kot pooblaščena oseba.

(3) Z globo od 100.000 do 1,000.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe in odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika.

(4) Z globo od 150.000 do 300.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje posameznik.

52. člen

(1) Z globo od 100.000 do 30,000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba, ki po določbah tega zakona nastopa kot skrbnik jam, če:
1. ne sporoči podatkov o spremljanju stanja jam na predpisan način (drugi odstavek 12. člena);
2. ne izvaja nalog skrbništva v predpisanem obsegu in na predpisan način (prvi odstavek 25. člena);
3. pobira vstopnino v jamo brez potrditve višine s strani ministrstva (tretji odstavek 30. člena).

(2) Z globo od 100.000 do 15,000.000 tolarjev se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik, ki po določbah tega zakona nastopa kot skrbnik jam.

(3) Z globo od 100.000 do 1,000.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe in odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika.

(4) Z globo od 100.000 do 300.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena in 4., 7., 12. in 13. točke prvega odstavka 49. člena tega zakona kaznuje posameznik, ki po določbah tega zakona nastopa kot skrbnik jam.

53. člen

Z globo od 50.000 do 300.000 tolarjev se kaznuje za prekršek posameznik, če:
1. odkriva in raziskuje jame brez predpisane usposobljenosti (prvi odstavek 14. člena);
2. ne sporoči rezultatov odkrivanja in raziskovanja jam (prvi odstavek 14. člena);
3. kot tujec odkriva in raziskuje jamo in ni vpisan v zbirko oseb, ki so pridobile potrdila o usposobljenosti za samostojno jamarsko delovanje in jo vodi ministrstvo (četrti odstavek 16. člena).

54. člen

(1) Z globo od 300.000 do 90,000.000 tolarjev se kaznuje pravna oseba, če stori prekršek iz prvega odstavka 49., prvega odstavka 50., prvega odstavka 51. in prvega odstavka 52. člena tega zakona in ima ta prekršek za posledico nepopravljive poškodbe ali uničenje jame, jamskega inventarja ali jamskega živega sveta.

(2) Z globo od 300.000 do 90,000.000 tolarjev se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik.

(3) Z globo od 300.000 do 3,000.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe in odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika.

(4) Z globo od 300.000 do 900.000 tolarjev se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje posameznik.

Zakon o varstvu podzemnih jam – ZVPJ (Uradni list RS, št. 2/04) vsebuje naslednje prehodne in končne določbe:

»VII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

55. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona postanejo jame in jamska infrastruktura last države.

56. člen

Na dan uveljavitve tega zakona se šteje, da so urejene za organiziran turistični obisk in opremljene z jamsko infrastrukturo naslednje jame:
1. Vilenica, ev. št. NV 113 (Lokev),
2. Škocjanske jame, ev. št. NV 312 (Matavun),
3. Ravenska jama, ev. št. NV 254 (Gorenje Ravne pri Cerknem),

4. Jama pod Predjamskim gradom, ev. št. NV 243 (Predjama),
5. Otoška jama, ev. št. NV 2244 (Veliki otok),
6. Pivka jama, ev. št. NV 2304 (Veliki otok),
7. Črna jama, ev. št. NV 2246 (Veliki otok),
8. Postojnska jama, ev. št. NV 241 (Postojna),
9. Planinska jama, ev. št. NV 221 (Planina),
10. Zelške jame, ev. št. NV 924 (Zelše),
11. Križna jama, ev. št. NV 155 (Bloška polica),
12. Županova (Taborska) jama, ev. št. NV 361 (Velike Lipljene),
13. Železna jama, ev. št. NV 364 (Gorjuša),
14. Snežna jama, ev. št. NV 1870 (Raduha),
15. Pekel, ev. št. NV 742 (Šempeter v Savinjski dolini),
16. Kostanjeviška jama, ev. št. NV 149 (Kostanjevica na Krki),
17. Divaška jama, ev. št. NV 40 (Divača),
18. Dimnice, ev. št. NV 94 (Markovščina),
19. Sveta jama, ev. št. NV 767 (Socerb),
20. Huda luknja, ev. št. NV 730 (Gornji Dolič),
21. Jama pod Babjim zobom, ev. št. NV 105 (Bohinjska bela) in
22. Francetova jama, ev. št. NV 58 (Ribnica).

57. člen

(1) Pravne osebe, ki so imele do uveljavitve tega zakona v svojem premoženju jamsko infrastrukturo kot sredstva v družbeni lastnini, morajo najkasneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona obvestiti ministrstvo, pristojno za ohranjanje narave, o jamski infrastrukturi, s katero razpolagajo.

(2) S pogodbo med ministrstvom, pristojnim za ohranjanje narave, in pravno osebo iz prejšnjega odstavka se določi obseg jamske infrastrukture, ki je prešla v last države na podlagi tega zakona.

(3) Če pravna oseba iz prvega odstavka tega člena pridobi koncesijo za rabo jame, ima pravico brezplačne uporabe jamske infrastrukture za čas njene amortizacijske dobe. Čas trajanja koncesije mora biti najmanj enak amortizacijski dobi jamske infrastrukture, ki se ugotovi v pogodbi iz prejšnjega odstavka.

(4) Če pravna oseba iz prvega odstavka tega člena koncesije ne pridobi ali pa koncesijsko razmerje preneha pred potekom amortizacijske dobe jamske infrastrukture iz razlogov, ki niso na strani koncesionarja, je pravna oseba iz prvega odstavka tega člena upravičena do povrnitve vlaganj v jamsko infrastrukturo v višini neamortizirane knjigovodske vrednosti te infrastrukture v bilanci stanja v zadnjem letu pred prenehanjem koncesije oziroma v primeru ne pridobitve koncesije v letu pred uveljavitvijo tega zakona.

(5) Določbe tega člena se uporabljajo tudi za ureditev razmerij glede višine vloženih sredstev v naravne znamenitosti, redkosti oziroma prirodne znamenitosti iz priloge zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99, 31/2000 - popr. in 119/2002) od številke 14 do 83 in od številke 86 do 114.

58. člen

Glede določitve odškodnine za jamsko infrastrukturo, ki je bila do uveljavitve tega zakona v zasebni lastnini, se smiselno uporabljajo določbe zakona o urejanju prostora

(Uradni list RS, št. 110/2002 in 8/2003 - popr.), ki se nanašajo na odškodnino v primeru razlastitve nepremičnin.

59. člen

(1) Osebe iz prejšnjih dveh členov, ki so imele ob uveljavitvi tega zakona pravico rabe jame, pridobljeno z veljavnim aktom, to pravico obdržijo do ureditve rabe jam po tem zakonu, izvajajo pa jo lahko v obsegu, na način in pod pogoji, določenimi v aktu o podelitvi pravice.

(2) Osebe iz prejšnjega odstavka imajo ob izpolnjevanju razpisnih pogojev prednostno pravico do podelitve koncesije.

(3) Ne glede na ureditev pravic iz prvega odstavka tega člena, oseba, ki jamo rabi, prednostno pravico iz prejšnjega odstavka izgubi, če v enem letu po uveljavitvi tega zakona ne poda vloge o zainteresiranosti za podelitev koncesije.

60. člen

Minister izda podzakonske predpise po tem zakonu najkasneje v enem letu po njegovi uveljavitvi.

61. člen

Do uveljavitve zakona, ki bo uredil postopek podelitve javnega pooblastila, se za postopke javnega natečaja iz 15., 27. in 42. člena tega zakona smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja javna naročila, o javnem razpisu.

62. člen

(1) Ministrstvo objavi prvi javni natečaj za zbiranje vlog za skrbništvo jam v treh mesecih po uveljavitvi predpisa iz drugaga odstavka 10. člena tega zakona.

(2) Do podelitve skrbništva opravljajo to dejavnost v zakonsko določenem obsegu jamarska društva in druge osebe, ki ob uveljavitvi tega zakona skrbijo za jame.

(3) Osebe iz prejšnjega odstavka, ki izpolnjujejo s tem zakonom predpisane pogoje, imajo pri kandidiranju na podlagi javnega natečaja prednostno pravico do prvega skrbništva, razen v primeru iz tretjega odstavka 27. člena tega zakona.

63. člen

Ministrstvo objavi javni natečaj za pridobitev pooblaščenih organizacij za opravljanje nalog iz prvega odstavka 15. člena in 42. člena tega zakona v treh mescih po uveljavitvi tega zakona.

64. člen

(1) Fizične osebe, ki ob uveljavitvi tega zakona vodijo obiskovalce po jamah, morajo opraviti usposabljanje za vodenje po jami in opraviti izpit za jamskega vodnika v treh mesecih od potrditve programa iz drugega odstavka 42. člena tega zakona.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka fizičnim osebam, ki že pet let vodijo obiskovalce po jamah, urejenih za turistični obisk, ni treba opraviti usposabljanja za vodenje po jamah, morajo pa opraviti izpit v roku iz prejšnjega odstavka.

65. člen

Investitorji gradenj objektov iz 21. člena tega zakona, ki že imajo vložene zahteve za pridobitev gradbenega dovoljenja, so dolžni uskladiti projektno dokumentacijo z zahtevami tega zakona, v treh mesecih od njegove uveljavitve.

66. člen

Organizacija, pristojna za ohranjanje narave, pripravi prvo poročilo o stanju jam v dveh letih od uveljavitve tega zakona.

67. člen

(1) Imetniki ali imetnice podatkov, ki so potrebni za določitev delov narave, ki imajo lastnosti jame po tem zakonu, za naravne vrednote in vzpostavitev ter vodenje baz podatkov in evidenc o jamah, jamskem inventarju in jamskem živem svetu, morajo v dveh mesecih po uveljavitvi tega zakona sporočiti Inštitutu podatke o jamah, jamskem inventarju in jamskem živem svetu v obsegu iz drugega odstavka 10. in prvega odstavka 11. člena tega zakona, pri čemer se varujejo osebni podatki.

(2) Inštitut sporoči v osmih mesecih po uveljavitvi tega zakona organizaciji, pristojni za ohranjanje narave, potrebne podatke za določitev delov narave, ki imajo lastnosti jame po tem zakonu, za naravne vrednote v skladu s tem zakonom.

68. člen

Globe, določene s tem zakonom, se do začetka uporabe zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 7/2003) izrekajo kot denarne kazni in sicer za:

1. prekršek iz 49. člena tega zakona:
   - pravna oseba v razponu od 300.000 do 8,000.000 tolarjev,
   - samostojni podjetnik posameznik v razponu od 300.000 do 4,000.000 tolarjev,
   - odgovorna oseba pravne osebe v razponu od 100.000 do 500.000 tolarjev,
   - posameznik v razponu od 50.000 do 150.000 tolarjev;
2. prekršek iz 50. člena tega zakona:
   - koncesionar - pravna oseba v razponu od 500.000 do 10,000.000 tolarjev,
   - koncesionar – samostojni podjetnik posameznik v razponu od 500.000 do 5,000.000 tolarjev,
   - odgovorna oseba pravne osebe v razponu od 100.000 do 500.000 tolarjev,
   - koncesionar - posameznik v razponu od 50.000 do 150.000 tolarjev;
3. prekršek iz 51. člena tega zakona:
   - pravna oseba v razponu od 300.000 do 8,000.000 tolarjev,
   - samostojni podjetnik posameznik v razponu od 300.000 do 4,000.000 tolarjev,
   - odgovorna oseba pravne osebe v razponu od 100.000 do 500.000 tolarjev,
   - posameznik v razponu od 50.000 do 150.000 tolarjev;

4. prekršek iz 52. člena tega zakona:
   - skrbnik - pravna oseba v razponu od 300.000 do 8,000.000 tolarjev,
   - skrbnik - samostojni podjetnik posameznik v razponu od 300.000 do 4,000.000 tolarjev,
   - odgovorna oseba pravne osebe v razponu od 100.000 do 500.000 tolarjev,
   - skrbnik - posameznik v razponu od 50.000 do 150.000 tolarjev;
5. prekršek iz 53. člena tega zakona:
   - posameznik v razponu od 50.000 do 150.000 tolarjev;
6. prekršek iz 54. člena tega zakona:
   - pravna oseba v razponu od 900.000 do 24,000.000 tolarjev;
   - samostojni podjetnik posameznik v razponu od 300.000 do 12,000.000 tolarjev;
   - odgovorna oseba pravne osebe v razponu od 300.000 do 1,500.000 tolarjev;
   - posameznik v razponu od 50.000 do 450.000 tolarjev.

69. člen

Za varstvo jam, ki se nahajajo na območju Regijskega parka Škocjanske jame, ustanovljenega z zakonom o Regijskem parku Škocjanske jame (Uradni list RS, št. 57/96), se določbe tega zakona, razen 1. do 13. člena, 17. in 18. člena, 1., 2. in 4. do 7. točke prvega odstavka, drugega do šestega odstavka 19., 42. in 43. člena, ne uporabljajo.

70. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Zakon o društvih – ZDru-1 (Uradni list RS, št. 61/06) vsebuje naslednjo končno določbo:

»61. člen
(uveljavitev zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o ohranjanju narave – ZON-C (Uradni list RS, št. 46/14) vsebuje naslednjo končno določbo:

»47. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Zakon o nevladnih organizacijah – ZNOrg (Uradni list RS, št. 21/18) vsebuje naslednjo končno določbo:

»39. člen
(uveljavitev zakona)

(1) Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Določbe 28. člena tega zakona se začnejo uporabljati 1. januarja 2019.«.